

PÁZMÁND

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Pázmánd bemutatása	5
3. Örökségünk	7
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	11
5. Építészeti útmutató, ajánlások	15

Telepítés

Tetőhajlásszög

Magasság

Tetőforma

Terepalakítás

Színek

Kerítések

Kertészeti útmutató

Erkélyek, tornácok

Anyaghasználat

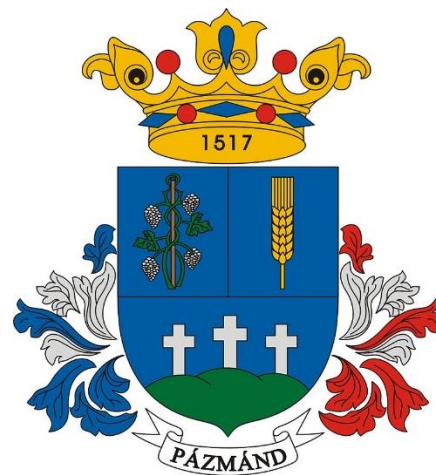
Ajtók, ablakok

Járdák, burkolatok

Homlokzatképzés

Részletek

6. Mai példák	39
7. Utcák, terek	39
8. Sajátos építményfajták	40
<i>Hirdetések, reklámtáblák</i>	
9. Impresszum	42

BEVEZETÉS

1

Pázmánd településképi arculati kézikönyve a település természeti és épített értékeit hivatott bemutatni. Alapvető célunk a kézikönyv elkészítésével, hogy bemutassuk az itt lakóknak, illetve a jövőben ideköltözők számára, hogy melyek azok az épületek, kerítések, kertek stb., amikről úgy gondoljuk, hogy a település arculati képébe illeszkednek, emellett pedig követendő példának tekinthetők.

Szeretnénk elérni, hogy a tudatos építési és építkezési formák megismeréséhez és alkalmazásához e kézikönyv is segítséget nyújtana.

Környezetünk, utcaképünk, településképünk esztétikája leginkább nem emblematikus épületekkel érhető el, hanem rendezett, egymáshoz hangulatban, színben, homlokzatban, tető kialakításban illeszkedő építményekkel. A szabályok közös meghatározásával rámutathatunk azokra az építészeti, környezeti és kulturális értékekre, melyeket követendőnek tekinthetünk a településen. A térség népi építészetének, egyedi karakterének megőrzése, újraélesztése kiegészülve a különböző innovatív építészeti megoldásokkal a jövő felé vezető úton való elindulást is magában hordozhatja. Ebben nyújthat segítséget a dokumentum szemléletformáló tulajdonsága, mely egy folyamatosan kiegészülő, nem lezárt kiadvány. Reméljük, hogy elképzeléseink bemutatása hozzájárul majd a település ideális és korszerű kialakításához.

PÁZMÁND BEMUTATÁSA

2

Fejér megye közepén, a Velencei-hegység keleti nyúlványai alatt, az M7-es autópálya közelében fekvő település. Pázmánd és környéke már ősidők óta lakott helynek számít, amit a területén feltárt kora vaskorból származó temető leletei, s az itt átmenő római hadi út, és római kori település nyomai is bizonyítanak.

A falut és környékét még I. István király adta Hontnak és Pázmánynak, az államalapítás idején, akiknek e környék lett nyári szálláshelye, s a későbbiekben itt alakult ki a mai falu is. Hont és Pázmány, a későbbi Hontpázmány nemzetség megalapítója, s róluk vette nevét a település is. A tatárjárás idejéből a településről írásos emlék nem maradt fenn, az 1500-as évekről azonban már fennmaradt néhány adat: a Székesfehérvárról kivonuló török csapatok útjába eső települést a törökök templomával együtt felégették, s az csak a XVIII. század elején népesedett újra, nagyrészt szlovák telepesekkel.

1517-ben Pázmánd a Buzlay családnak és Buzlay Mózes Katalin nevű leányáé volt. 1593-ban a baracsikai Pálffyak kapták adományba. 1637-ben a Pálffy családtól Jakussics György vásárolta meg, és még ez évben a komáromi jezsuitáknak adományozta, akik itt templomot és kastélyt építettek. Első templomukat a törökök elpusztították, de az a falu lakosainak segítségével újra felépült. A XVIII. század közepén Mária Terézia a falut Kempelen János generálisnak adományozta, akinek a falu – II. Józsefnek 1782-ben a szerzetesrendek feloszlatásáról hozott rendelete után – végleg tulajdonába került. Kempelen János halála után fiáé, Kempelen Nándoré, majd Imréé lett. 1799-ben Vályi András neves geográfus–statisztikus bemutatta a községet: *„Magyar falu Fejér Vármegyében, földes Ura Kempelen Uraság, az előtt a Jézuitáké volt, lakosai katolikusok, fekszik Velentzéhez fél mértföldnyire, határja jó termékenységgű, vagyonyjai jelesek, első osztálybéli.”*

Az első katonai felmérés (1763-1787)

A második katonai felmérés (1806-1869)

1800-as években a Lyka család vásárolta meg. 1863-ban a falu a templommal és a kastéllyal együtt leégett. 1851-ben Fényes Elek ekképp írt a településről: „*magyar falu, Fejér vármegyében, ut. p. Martonvásár és Lovasberény közt, 1600 kath., 10 ref., 18 evang. lakossal, kath. paroch. templommal. Határa első osztálybeli s mindennel bővelkedik. Fekete szántóföldei szép buzát teremnek; legelője, rétje igen jó; szőlőhegye, erdeje van. Urasági kastély és kert. E helységet a Kempelen család birta, de most h. Szász Coburg gothai fejedelem jószágaihoz tartozik.*”

A településen a 2010-es évek eleje óta működik utcabizalmi rendszer, azóta a harminchárom utcarész mindegyikének „bizalmi” embere van, akit a helyben lakók választanak meg; az érintettek feladata, hogy közvetítsék az ott élők panaszait, igényeit az önkormányzat felé, elsimítsák az utcaszintű konfliktusokat.

2013-ban a falu csatlakozott (az országban elsőként) az Amerikai Egyesült Államokban már negyven éve működő Earthship (földhajó) programhoz, melynek célja a környezettudatos gondolkodás terjesztése, többek között az autógumik újrahasznosításán keresztül. Hasonló módon, az újrahasznosítás szempontjait szem előtt tartva szervezik meg a települési lovtalanításokat is, s az azokból befolyó pénzzel az önkormányzat az iskolát, illetve a civil szervezeteket támogatja.

Pázmánd önkormányzata 2015-ben, szintén az országban elsőként vállalta, hogy csatlakozik az Üvegfalú-programhoz is, és az interneten minden, a falu a gazdálkodásával kapcsolatos információt nyilvánosságra hoz. Az eDemokrácia Műhely Egyesület közreműködésével, valamint a Norvég Civil Támogatási Alap segítségével olyan internetes portál készült, amelyen a helyhatóságok számára előírt, 250 különféle adatot érintő kötelező adatszolgáltatás mellett az adott település működését meghatározó egyéb információkat is közzé lehet tenni, ezt az internetes portált használja adatai közzétételére Pázmánd. A településen napjainkban megközelítőleg 2150 fő lakik.

ÖRÖKSÉGÜNK

3

Pázmándi tájház

2005 augusztusában a község lakóinak összefogásával nyílt meg a Pázmándi Tájház. Berendezése a XX. század elejének lakókultúráját, bútortatát, viseletét, valamint konyhai és gazdálkodási eszközeit mutatja be. Az épülethez csatlakozik egy újonnan megépített pajta épületrész, amely elképzeléseink szerint a tavaszi és nyári időszakban népi mesterségek bemutatása és elsajátítása tekintetében közösségi alkotóházként is funkcionál, helyet ad különböző időszaki kiállításoknak, közösségi rendezvényeknek.

Kempelen Farkas Általános Iskola – volt jezsuita

A kastély épületét a komáromi központú jezsuita kolostor atyái építették a XVIII. században a rendház céljára. Eredeti formájában földszintes, barokk stílusú volt. Lyka Döme az 1900-as évek elején emeletet húzatott az épületre neobarokk stílusban. A parkot osztrák kertész gondozta, melynek fái között jó néhány Magyarországon nem őshonos fa ma is megtalálható. A valamikori jezsuita rendház, majd uradalmi kastély felújított, műemlék jellegű épületben 1967 óta folyik 8 osztályos általános iskolai oktatás.

Római katolikus templom

A római katolikus (plébánia) templom amely, Szűz Mária, Isten Anyja szeplőtelen Fogantatása nevet viseli- a falu legjelentősebb nevezetessége, fő büszkesége, amelyet még a jezsuiták kezdtek újjáépíteni a törökdúlást követően. A törökök ugyanis 1688-ban, visszavonulásuk során fölgújtották a falut és a templomot is. A harmincöt méter magas tornyoknak középkori, tatárjárás, (1241-42) utáni maradványai vannak, majd I. Hunyadi Mátyás korából (1460-70 körül) származnak a tornyot a patak oldaláról támogató, átjárható támfalak, amelyek igen ritkák hazánkban. Ezen maradványok megőrzése mellett építették fel a jezsuiták a barokk stílusú templomukat és a hozzá tartozó rendházakat is. Az épülő templomot 1716-ban szentelték fel, de az építkezés még néhány évig tartott.(1716-19) majd 1742-ben kapta meg az akkor felszentelt kis-, és nagyharangot, és 1760-ban fejeződött be az építkezés.

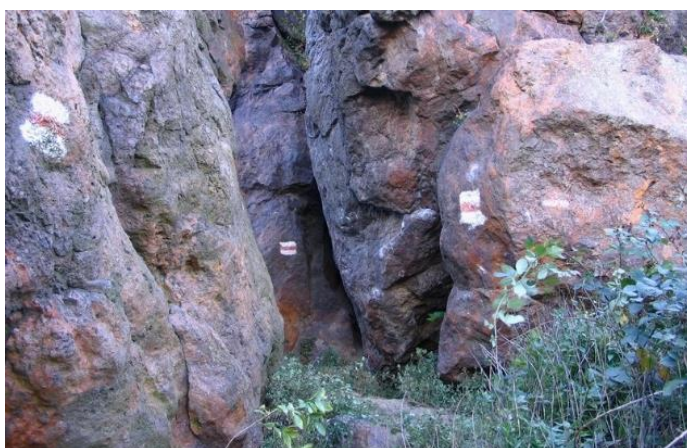
Az első világháború folyamán hadianyagnak vitték el a nagyharangot, amelyet a Csurgó testvérek: Julianna, Mária és Imre adományából az Eucharisztikus Világkongresszus évében, 1938-ban öntött Szlezák László, aranykoszorús mester. Ez az ötszáznyolc-kilós harang szólal meg minden délben. A kis harang a falu és a földesúr, Lyka Döme özvegyének, Podmaniczky Elma bárónőnek adakozásából készült, és 1938. augusztus 15-én, Nagybologasszony napján szentelték fel az első világháborúban elesett hősi halottak emlékére. A második világháború vége felé, 1945 januárjában kemény csaták dúltak a faluban és környékén. A templom is erősen megsérült. 1953-64-ben részlegesen helyreállították, majd 1985-86-ban kapott új, fehér külsőt. A belső falfestmények és belső festés helyreállítását a beázott tető cseréje követte 1997-ben. A háború alatt elpusztult toronysisak először 1998. augusztus 3-án került, szó szerinti megkoronázásképpen a torony tetejére. A templom műemléki védelem alatt áll.

Természeti értékek

Kvarcitsziklák

A község déli bejáratánál a műúttól mintegy 100 méterre különleges szikla alakzatok láthatók az út bal oldalán. A változatos sziklaképződmények a korai földtörténetet idéző különlegességek. A Velencei-tó kedvelt kirándulóhely, az ide látogatók számára különleges élményt jelenthet egy pázmánci program, a kvarcitsziklák megtekintése.

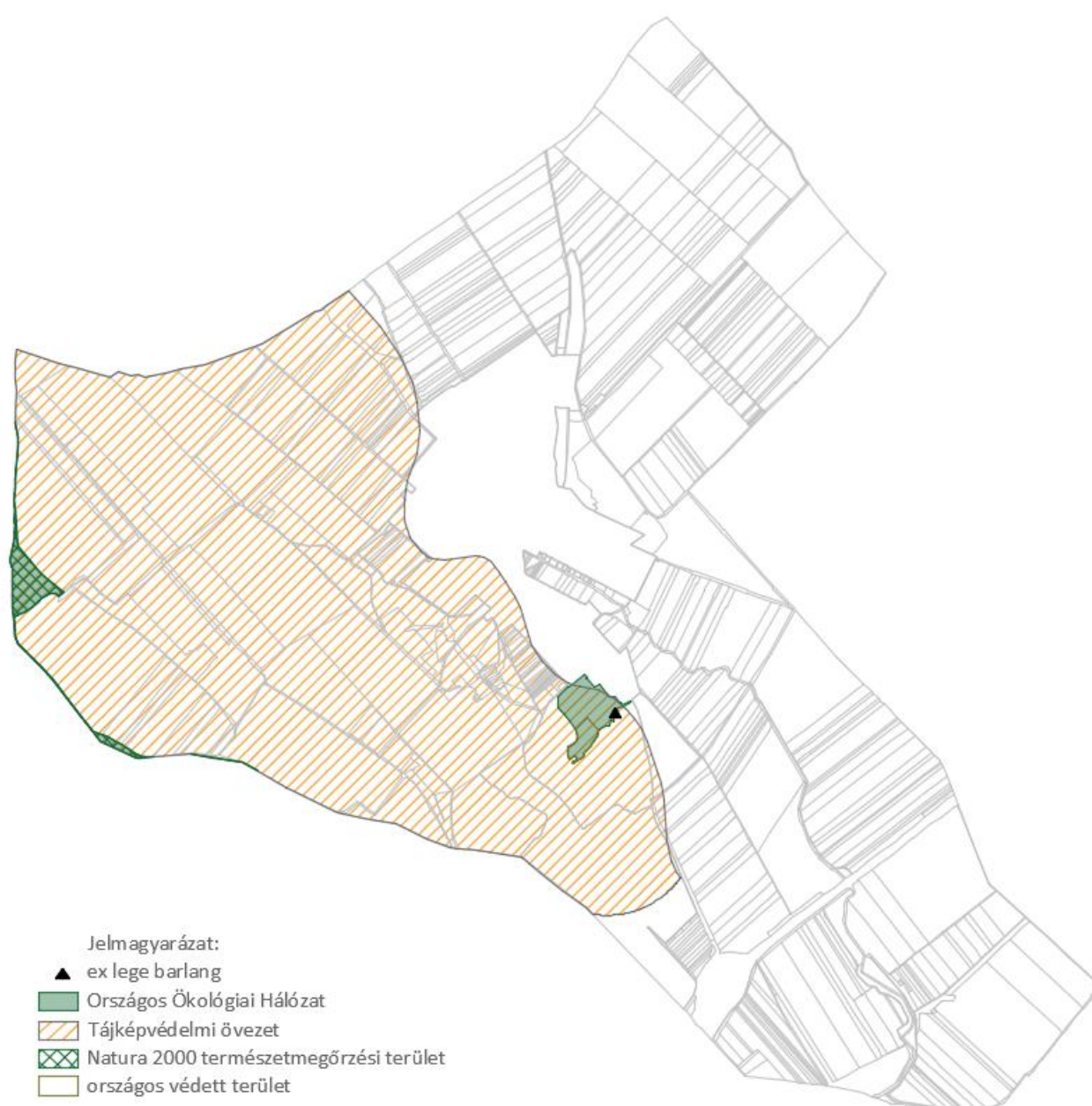

Téglaházi forrás

A község területén fél évszázaddal ezelőtt hét forrás volt található. 2003-ban a Környezetvédelmi Minisztérium pályázati támogatásával és a község lakóinak összefogásával történt meg a forrás kikotrása, környékének pihenő parkká alakítása.

A falu területe országosan védett terület, külterületének nyugati, északnyugati része a Tájképvédelmi övezet részét képezi. Nyugati határában a Velencei-hegység Natura 2000 védettségű terület található. Továbbá ez a terület, illetve a belterülettől délre fekvő kis rész az Országos Ökológiai Hálózatba sorolandó. A Velencei-hegység Natura 2000 területének kiterjedése 3.873 ha. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területhez tartoznak a szubpannon sztyeppek, a síksági pannon löszgyepek, a pannon gyertyános-tölgyesek, a pannon molyhos tölgyesek, az euro-szibériai erdősztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal, illetve közösségi jelentőségű élőhelytípusba tartoznak a *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, a nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok és a pannon cseres-tölgyesek. Az állatfajok közül kiemelt jelentőségű a csíkos medvelepke, továbbá közösségi jelentőségű a szarvasbogár, skarlátbogár és a nagy hősincér.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

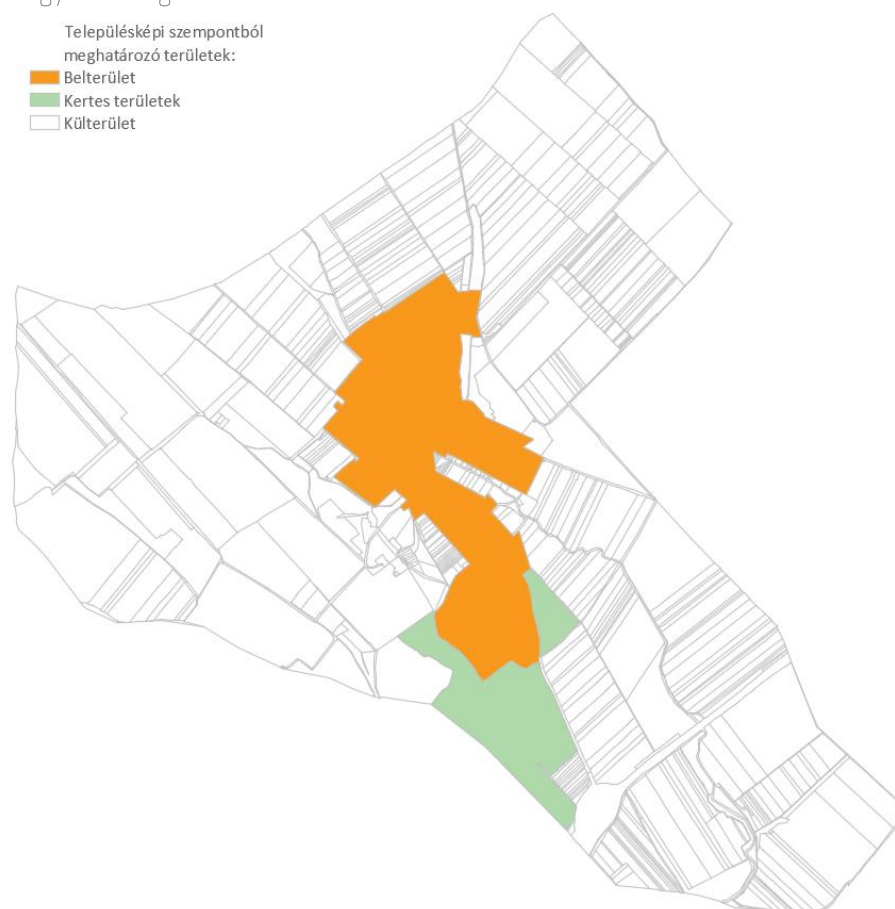
Pázmánd

A Fejér megyei település belterülete meglehetősen kevert képet mutat, hiszen megjelennek itt a hagyományos népi építészet jegyében épült lakóházak mellett a szocializmus idején tervezett egyszerű sátozott épületek, valamint a több, akár háromszintes, akár tornyos tetejű, többgenerációs családiházak is, melyek inkább az 1990-es években kezdtek épülni. Pázmánd arculatát egységesíti az előkertes telepítés, így az épületek nagyjából egyvonalban telepítettek. A tetőszerkezetek formái sok esetben eltérnek, lehetnek ezek nyeregtetők az utcára merőlegesen, vagy azzal párhuzamosan, valamint a sátozott is nagyon elterjedt, de találni több összetett tetővel rendelkező épületet is egy utcán belül.

A település belterületén helyet kapott egy ipari-mezőgazdasági üzemi terület is, mely telepítésével és épületeinek méreteivel eltér a lakóövezetek arculatától.

A kertés területeken főként szőlőtermesztéssel foglalkoznak, ezért a telkeken általában kisebb alapterületű, de egy-két szintes hétvégi házak találhatók, főként nyeregtetővel, szabadon álló beépítéssel, az utcától kissé visszahúzva.

A további külterületi részek mezőgazdasági termelésre szánt területek, ezek nagy részén szintén szőlőtermelés folyik, de található itt több nagyterületű gabonatermő föld is.

Pázmánd belterülete

A település központi része a Fő utcán található, ahol helyet kapott a Római Katolikus Templom, a Polgármesteri Hivatal, több bolt és a Tájház is. Nincs külön építészeti karaktere, hiszen a középületek is a falusias-kisvárosias jellegű beépítéshez igazodó arculattal jelennek meg.

A lakóépületek oldalhatáron álló beépítéssel, főleg előkerttel telepítettek. Ezek között sok szép hagyományörző épületet találhatunk, melyek az utcára merőleges tetőgerinccel rendelkeznek, nyereg-, konty- és csonkakontytetővel ellátottak, és jellemző fedésük a cserép. Az utcára egy vagy két homlokzati ablakkal nyitnak, füstnyílással rendelkeznek, valamint soknál megjelenik a tornácos kialakítás vakolt téglaszlopos vagy faoszlopos alátámasztással. Díszítésük néhány helyen csak vakolatsávban merül ki, viszont több gazdagon díszített épületet is lehet látni a településen. Találunk példát újjépítésű lakóházra, ami a hagyományörző kialakítás mellett a modern, jó minőségű anyagok segítségével jött létre.

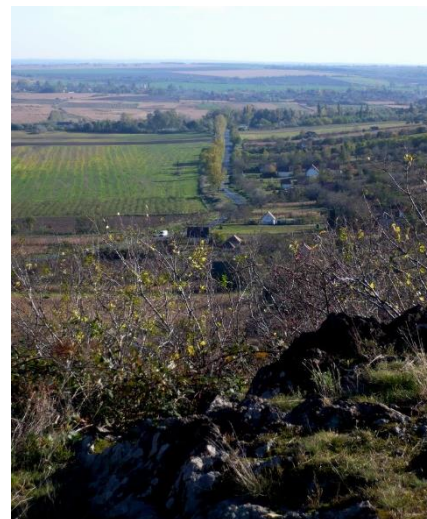
Itt is megjelent a szocializmus építészete, melynek köszönhetően sok sátoztetős, négyzet alaprajzú, az utcára két nagy homlokzati ablakkal nyíló lakóház épült. Egy kicsivel később pedig megjelentek a többszintes lakóépületek, melyek tetőszerkezete olyan összetett lett, hogy akár még tornyos kialakítást is alkalmaztak.

A belterületen található több helyen is ipari-mezőgazdasági és üzemi terület, melyek homlokzatmagassága, szabadonálló beépítése, méretei és felhasznált anyagai eltérnek a település lakóterületeitől, de a lakott területtől való távolsága miatt ez nem zavaró.

Pázmánd kertés területek

A külterületen található a Szőlőhegy, ahol szőlőtermelésre használt kertés területek kaptak helyet, melyekre szabadonálló, kis alapterületű hétvégi házakat, pincéket, prэшházakat telepítettek a tulajdonosok, az utcától kissé hátrébb húzva. A terület elég dombos, változatos domborzatú, ezért az épületek telepítése ehhez is igazodik. Karakterükre jellemző a magasabb, filigrán kialakítás, sokszor többszintesek, nyeregtetővel, kisebb összetett tetővel kialakítottak, színeik pedig világos vakolattal és a cserépfedés terrakottjával olvadnak a környezetbe.

Pázmánd külterülete

A település többi külterületi része mezőgazdasági termelésre szánt terület, melyet kisebb erdősávok szakítanak meg. A területek jelenleg is művelés alatt állnak, szinte teljes kihasználtsággal. Nagyrészüken itt szőlőtermesztés folyik, de található néhány gabonaféléknek otthont adó termőterület is.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

Pázmánd belterület

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

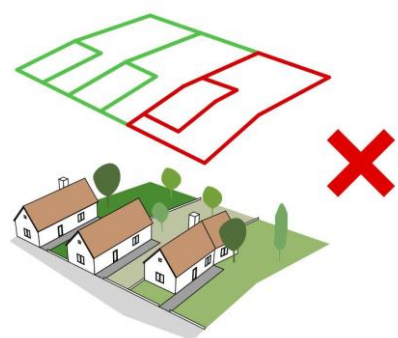
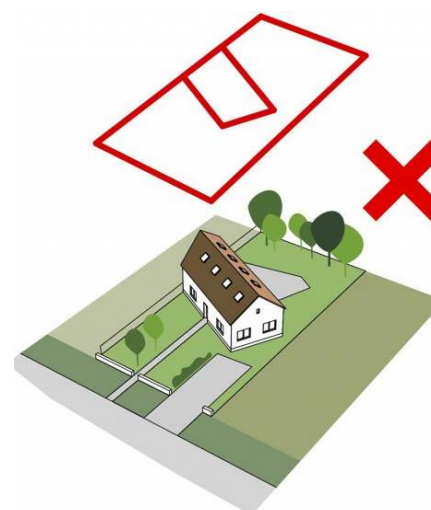
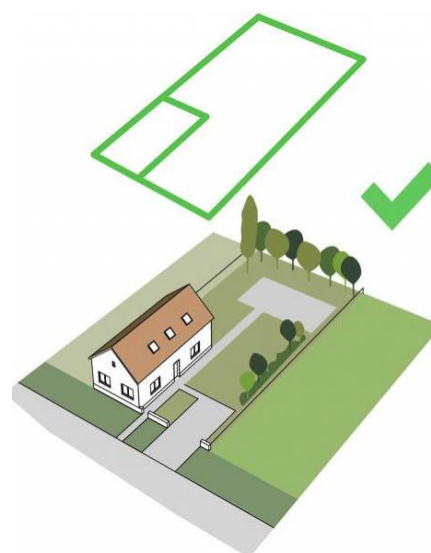
TELEPÍTÉS

Pázmádon változatos telepítési módok találhatóak. Legjellemzőbb az oldalhatáron álló beépítés, a telken belüli elhelyezkedés pedig az utcára merőleges rendszerű.

Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

A lakóházak többnyire előkertes beépítéssel kerültek kialakításra, az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településképek. eltérő beépítés nem javasolt és az épületeket nagyobb mértékben hátrahúzni sem ajánlott.

Ezen felül, egyes településrészekben jelen van az utcavonalas telepítési is, mely esetben az előkertek nem töltenek be meghatározó szerepet. Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Pázmánd történeti településrészein (Fő utca, Deák Ferenc utca) épült lakóházak tetőhajlásszöge általában 37-42 fok között van, azonban gondos tervezés mellett természetesen más formákat is lehet alkalmazni

A sem a túl magas, sem a túl alacsony hajlásszöggel tervezett épületek nem illenek Pázmánd településképebe. Új ház építésekor ajánlott a szomszédok figyelembe vétele, valamint ügyeljünk arra, hogy hasonló tetőhajlásszöggel készüljenek, mint a környezetükben lévők.

MAGASSÁG

Általános szabály, hogy a lakóházak magassága és szintszáma településképi szempontból azonos. A különböző területi egységek átlagos épületmagassága eltérhet egymástól, de azon belül új épület építésekor a megengedett épületmagasságtól eltérni nem javasolt. A település harmonikus településképet jellemzően az egyszintes házak adják, azonban a település északi része felé haladva (Deák Ferenc utca) megfigyelhetők a kétszintes épületek is. Az azonos magasságú épületek tömör kerítéssel egységes megjelenést alkotnak.

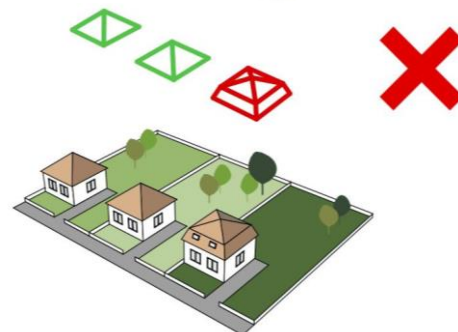
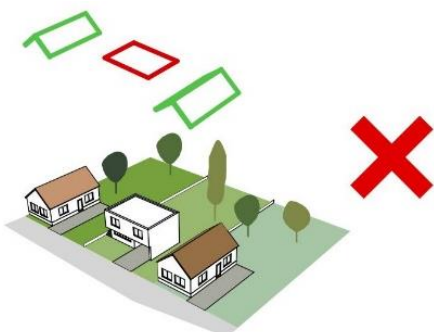
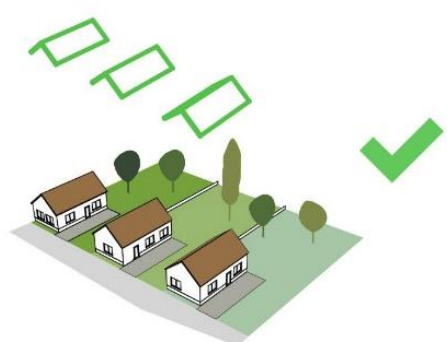
A képen Pázmánd utcarészlete látható, melyen magastetős, közel azonos magasságú épületek sorakoznak.

TETŐFORMA

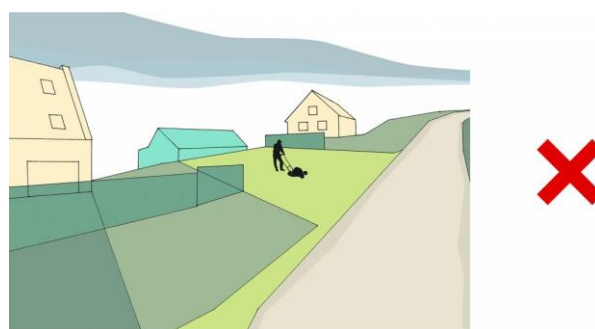
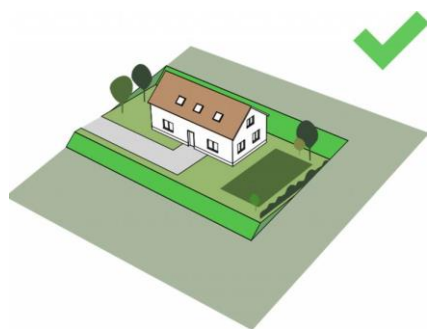
A történeti településrészen lévő tetőformák általában egyszerű nyereg- vagy sátoztetők, néhol kontyolt vagy csonka kontytetők, illetve nyeregtetők. Továbbá megfigyelhető a toronytető kialakítása is (Fő utca, Deák Ferenc utca). A nyeregtetős, vagy ritkábban sátoztetős házakból álló utcaképbe nem javasolt tördelt, összetett tetőformájú épületet kialakítani. A manapság divatos, „mediterrán” tetőhajlásszögű, tetőformájú ház nem illeszkedik a belterületi karakterbe, ezért ilyen tetőformájú épület építése itt nem javasolt.

Azonos tetőformák alkalmazásakor közel azonos magasságra kerül az eresz és a tető gerince; a harmóniát nem bontják meg tetőfelépítmények, így nyugodt utcakép jön létre. A magasságuknak köszönhetően az utólagos tetőtér-beépítés is jellemző, így nincs szükség plusz emeleti szint ráhúzására.

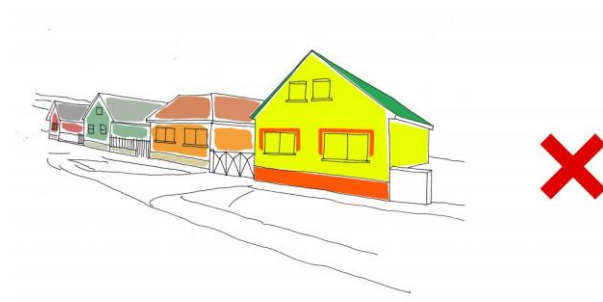
TEREPALAKÍTÁS

Célszerű figyelmet szentelni a terepviszonyoknak és a telek domborzatának, mivel a jól elhelyezett lakóház kihasználja a meglévő adottságokat és belesimul a tájba. Kerülendő a nagy talajmunka, mely feltűnővé teszi a házat és visszafordíthatatlan változást is okoz a tájban. Javasolt a kitermelt talajt a telek egyéb részein hasznosítani, valamint követni a domborzat vonalait is.

SZÍNEK

Pázmánd belterületi településrészén a homlokzatok színvilága változatos, de jellemzően világos színű. Új épület kialakításánál, vagy meglévő épület felújításánál is ajánlott a fehér, vagy a pasztellszínek világos árnyalatainak használata. Kerülni kell a harsány, élénk színeket. Javasolt fehér, vagy világos tónusú, pasztellszínű vakolat, sötét színű nyílászáró.

Példa a településen megfelelő színhasználatra.

KERÍTÉSEK

Pázmádon a kerítések típusa elsősorban az alkalmazott beépítési módtól függ. Az előkertesen elhelyezett épületeknél jellemző az áttört fa és fém kerítés, melyek falazott pillérekkel és tömör lábazattal megerősíthetők. Az utcavonalas telepítésű házaknál a tömör, falazott kerítés használata ajánlott. Minden esetben a kerítéseket célszerű az épülettel harmonizáló színnel ellátni.

Kerülendő a sövény és az előre gyártott paneles kerítések alkalmazása, melyek nem illeszkednek a település karakteréhez.

Ajánlott kerítések. A képek nem a településen készültek.

Pázmánd kertes területek

TELEPÍTÉS

A kertes területek Pázmánd centrumától hozzávetőlegesen 3 km-re délre fekszik, mely eltérő építészeti karaktert képvisel. A településrészen az utcától azonos távolságra visszahúzott elrendezés jellemző. A belterületi településrészen meghatározó előkertek helyett itt szőlőültetvényeket találunk. A házak nem igazodnak az oldalhatáron álló beépítésre.

Itt ettől eltérő beépítés szintén nem javasolt. Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A településrészen található épületek hajlásszöge eltérő képet mutat. A házak rendszerint 45-55 fokos hajlásszöggel rendelkeznek.

Új ház tervezésekor vagy régebbi épület felújításakor kerülendő a túl alacsony hajlásszög kialakítása. Javasolt a szomszédok figyelembe vétele

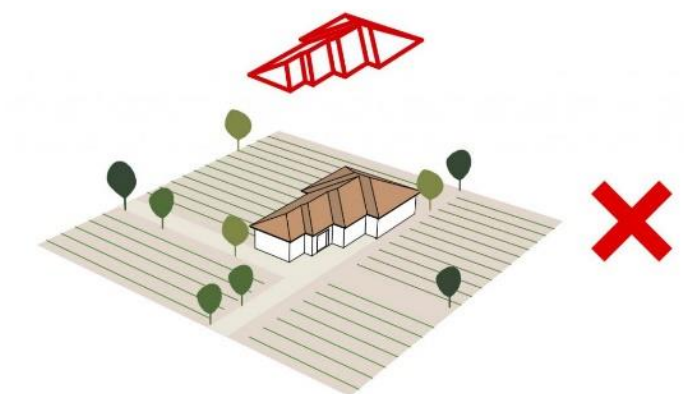
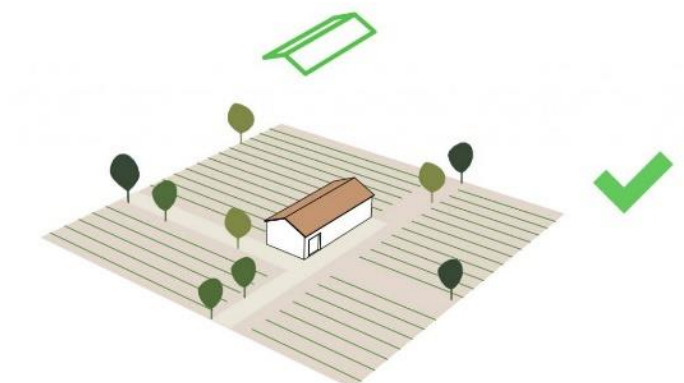
MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy a településrészen hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre.

A kertés területek harmonikus utcaképét a jellemzően egyszintes házak adják. Ez a földszintesség adja a házak barátságos otthonosságát. Egyes présházak esetén megfigyelhető a kétszintes beépítés is.

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák az egyszerű, hagyományos tetőszerkezetek, de jól működő nyeregtetők. Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével ajánlott illeszkedni a környezethez. A nyeregtetős házakból álló utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, hanem csak a szomszédoshoz hasonló. A hazai gyökerek nélküli, „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott a településen.

A sematikus ábrán példa látható a településképhez illeszkedő tetőformájú épületre.

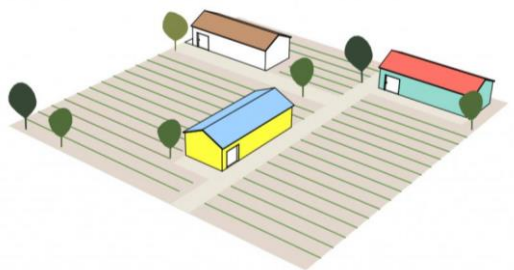
TEREPALAKÍTÁS

A község a domborzat szempontjából változatos.

Az épületek tervezésénél ügyelni kell a terepviszonyoknak megfelelő telepítésre.

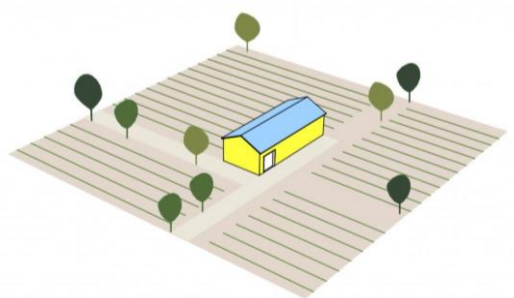
Nem megfelelő, ha az épületet belevájuk a terepbe, nagy árkot képezve.

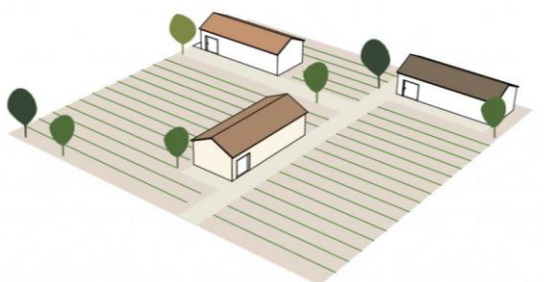

SZÍNEK

A településrészen a fehér vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag- és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

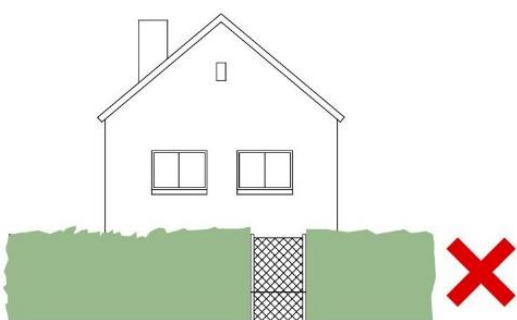
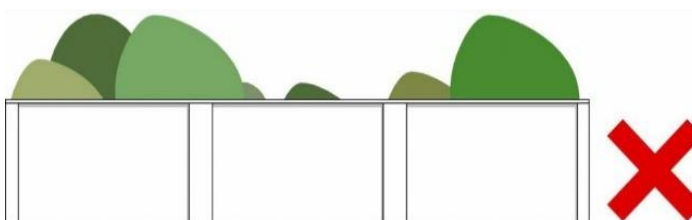
Példa megfelelő színhasználatra. Javasolt a világos pasztellszínek használata, sötét színű faablakkal.

KERÍTÉSEK

A kertés területeken a telepítésnek köszönhetően csak jelzésszerű, alacsony, áttört kerítéseket figyelhetünk meg. A legtöbb esetben természetes növényzet (szőlő) adja a térelválasztó szerepet.

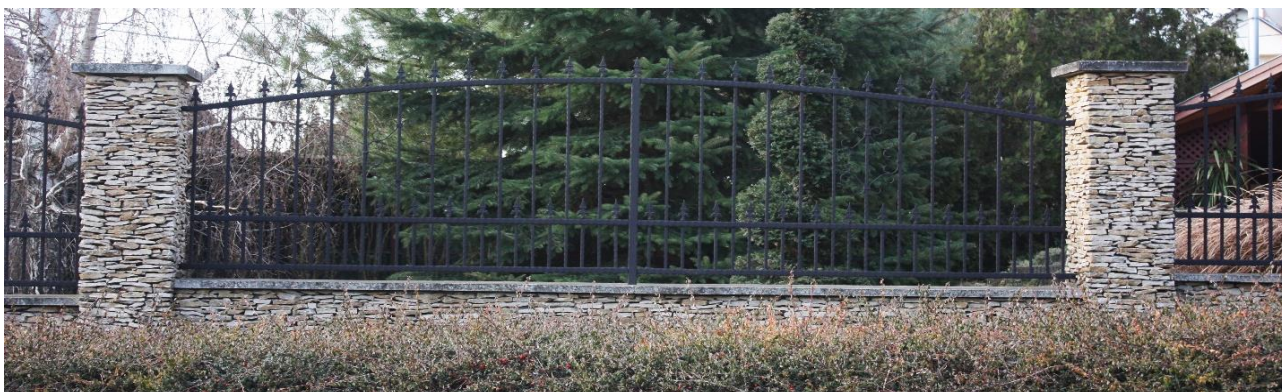
Itt kerülendő az épített, tömör kerítés.

A településen általában áttört fakerítéseket találunk, ezek vizuálisan kevésbé választják el az utcától az előkert területet, mint a tömör téglavagy a sűrű lécezéssel kialakított fakerítés.

Amennyiben a fa- vagy fémkerítés sötét színű (sötétbarna, sötétzöld), akkor kontrasztot képez az épülethomlokzat fehér színével, erősen áttört felülete miatt viszont az épületet nem takarja.

A lejtős terepen a terméskővel burkolt beton lábazat támfalként is funkcionál.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A terület eredeti vegetációja a ma már igen kis százalékban előforduló tatárjuharos lösztölgyes, illetve a löszpusztagyep. Azonban ezeket kell mértékadónak tekintenünk, ha növényalkalmazásról beszélünk.

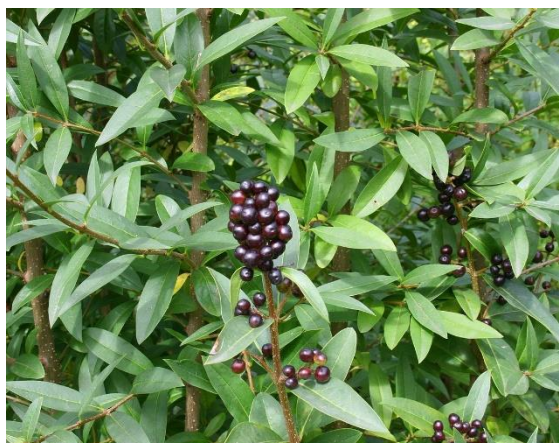
A lösztölgyesek meghatározó fajai a tölgyfélék, a kocsányos, a kocsánytalan és a csertölgy. Méreteikből adódóan ezek leginkább parkfának alkalmasak, azonban a kocsányos tölgynek ismertek oszlopos fajtái, például a *'Fastigiata'* és a *'Fastigiata Koster'*, melyek kisebb helyigényűek.

A társulás másik névadó faja a tatárjuhar, mely kis méretének köszönhetően kertekben is megállja helyét, gyönyörű vörös őszi lombszínével a kert különlegessége lehet. Ismert fajtája a *'Hot Wings'*, mely rendkívül ellenálló és szárazságtűrő, akár utcafásításra is alkalmas, vörös terméseinek köszönhetően pedig igen látványos.

Ugyancsak jellemző a társulásra a mezei juhar, fajtái közül javasolható az útsorfának is kiváló oszlopos habitusú *'Lienco'* és a gömb koronájú *'Nanum'*, illetve igazán üde színfoltja lehet akár kerteknek, akár közterületeknek a fodros levélszélű, kerekded koronájú *'Queen Elizabeth'*, valamint a vörösen kihajtó *'Red Shine'*. Jó alkalmazkodóképességűek, szárazságtűrők, sőt utóbbiból még sövény is nevelhető.

Ajánlható még a vadkörte parkokba vagy nagyobb kertekbe, illetve ugyancsak parkfának a mezei szil, de megemlítendő tarka levelű, különleges változata a *'Variegata'* is. Galagonyák közül az egybibés galagonya jellemző a társulásra, kertekbe és közterületekre egyaránt telepíthető. A *'Stricta'* nevű fajtája, melyet keskeny, oszlopos habitusa szűkebb utcák fásítására is alkalmassá tesz. Sárga őszi lombszínével és sötétpiros terméseivel igazán különleges látványt nyújt. Löszpusztai fajok közül kiemelendő a csepleszmegegy, melynek alacsony, zárt gömb koronájú fajtája a *'Globosa'* kiváló utcafásításra, de kertekben is szépen mutat, alakját megőrzi.

Cserjék közül jól alkalmazható közterületen és kiskertekben nyírott sövényként a közönséges fagyal, illetve nagyobb, összefüggő cserjefoltokat kialakíthatunk törpemandulából, melynek alapfaja ugyan védett, 'Kati' fajtája viszont bátran ültethető. Oda kell figyelni azonban arra, hogy tarackoló gyökérsarjaival gyorsan terjed.

Ugyancsak jó választásnak bizonyul a veresgyűrű som, fajtái közül például a 'Winter Beauty', mely lángvörös vesszőivel oldja a kert téli komor hangulatát. A húsos som pedig ehető termése miatt közkedvelt, népszerűek 'Jolico' és 'Kazanlak' fajtái.

Meg kell említenünk még a rózsaféléket, melyeknek ugyancsak helyük van a kertekben és közterületeken egyaránt. Választhatunk különböző tearózsa hibrideket, de akár futórózsákat is. A lőszőlgyesek gyakori faja az ostormébangita is, mely leginkább parkokban mutat szépen.

Évelők köréből bátran választhatók a löszpusztagyeppek fajainak rokonai, például fűfélék közül egyes csenkeszek, sásfélék, de helye van a kertekben, közterületi évelő ágyásokban a keskenylevelű árvalányhajnak is. Évelőágyakba nyugodtan ültethetünk közönséges cickafarkat is, melynek számos fajtája ismert.

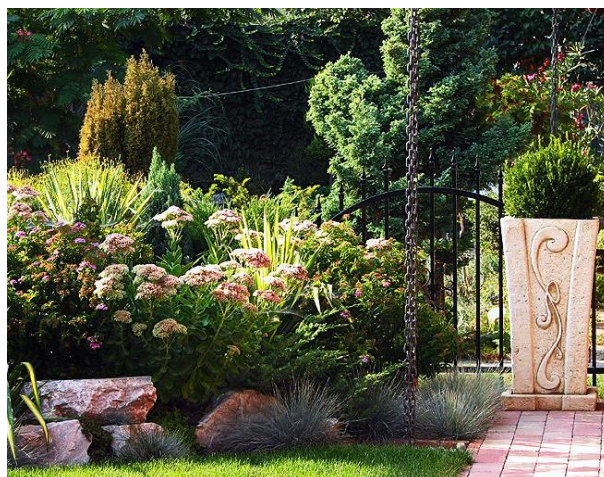
Mindezek mellett helyet kaphatnak az ágyásokban például nőszirmok vagy akár kardlevelű peremizs. De ugyancsak gazdagíthatja a kompozíciót a gyönyörű, élénk kék virágaival díszítő ligeti zsálya vagy a lila virágú kerti macskamenta. Ezeket a fajokat a kertek, közterületek naposabb részeire kell telepíteni, azonban ismerünk olyan évelőket, melyek árnyéki gyepótlóként is funkcionálhatnak, például a meténgék, az indás ínfű vagy a félárnyékot kedvelő piros golyaorr. Ugyancsak árnyékos helyeket kedvel a fürtös salamonpecsét, melynek igen különleges 'Variegata' fajtája.

PIHENŐKERTEK

Ebben a térségben viszonylag keskeny, díszítő funkciót betöltő előkertek jellemzőek, ahol megjelennek különböző rózsá hibridek, örökzöldek, a kerítések mentén pedig helyet kaphat a már említett fagyal, mely oldja az épített hatást.

Az oldalkertekben, illetve a kert hátsó részében kialakíthatók kis veteményes kertek, ahol sokféle zöldség és gyümölcs termeszthető köszönhetően a kedvező éghajlati és talajadottságoknak.

Pihenőkertet a kert hátsó részében célszerű létesíteni, ahol megjelenhetnek az említett cserjék, évelők egymással kombinálva. Alkossunk homorú térfalat, a különböző színes évelőket jó háttérrel biztosító cserjék előtt helyezük el, mindezt pedig úgy, hogy ügyeljünk a színharmóniára, mely nyugtató hatást kelt. A cél az, hogy olyan csendes, nyugalmas környezetet teremtsünk, ahova szívesen visszavonul az ember. Két, nem a településről vett példa pihenőkert kialakítására.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A ház alaprajza sokat elárul a házfejlődés időbeli és helyi állapotáról, a lakáshasználatról, a házban folyó életről, a család összetételéről, gazdasági-társadalmi helyzetéről stb. Alakulását a lakók igényei, anyagi lehetőségei, az építőismeretek szintje mellett a helyi hagyományok és adottságok határozzák meg, különösen azok, amelyek a tüzelőberendezés-füstelvezetés, az építőanyagok, a falszerkezetek és részben a tetőszerkezetek terén mutatkoznak. Közülük is főként a tüzelőszerkezetek, az alaprajz és a falszerkezetek állandó kölcsönhatása dominál. A valóságban ezek az együtttható tényezők elválaszthatatlanok.

Pázmándon találunk jó példákat a régi idők hagyományörző tornácos parasztházaira (Fő utca). Ezek jellemzően ritka pillérekből épült, mellvéd nélküli oszlopos tornácok

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a cserép, nád, természetes pala tetőhéjalás javasolt.

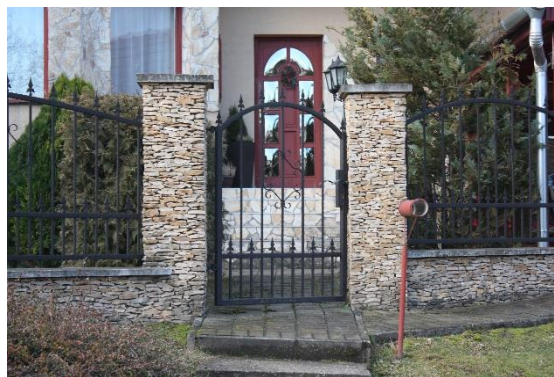
Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala. Kerüljük ugyanazon tetőfelületen különböző fedési anyagok használatát. A képek nem a településen készültek.

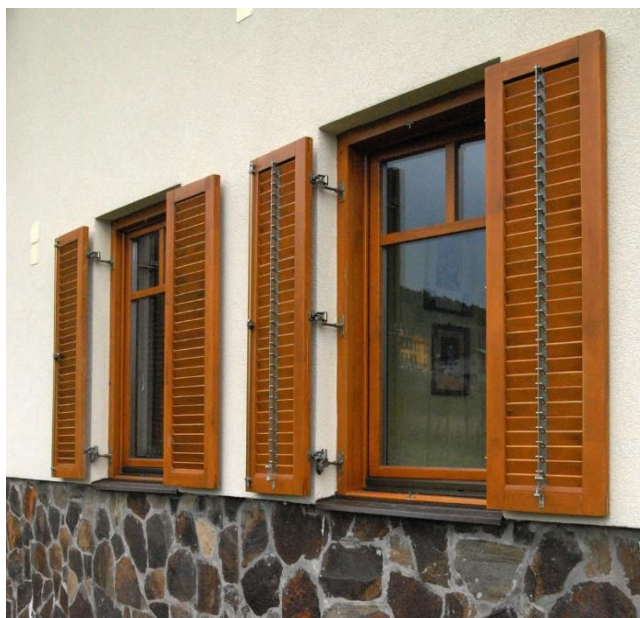
AJTÓK, ABLAKOK

Pázmánd belterület

Pázmándon a népi hagyományokat őrző ajtók, ablakok és kapuk beépítése kívánatos, melyeknél a fa anyaghasználat jellemző. Sötét színű, osztott üvegezésű ablakra, árnyékolás céljából kialakított zsalugáterre, fa tömör ajtóra és áttört fa kapura láthatók példák, melyek illenek a település arculatába.

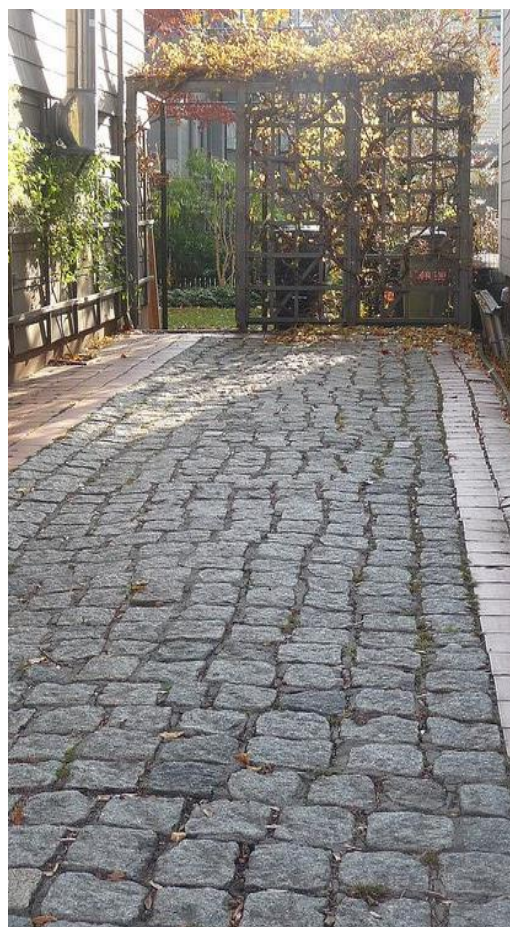
Pázmádon felfedezhetjük a népi építészet jegyeit. A homlokzaton általában két, három vagy négy, többszátú, hosszúkás faablak található. Ha tornác is van, akkor még egy nyílás van a tornác bejáratának, de külön kapuzat már nem jelenik meg. A kerítésen jellemző a díszes, magas, fa kapuzat, sötétbarna színben.

JÁRDÁK, BURKOLATOK

A beton, aszfalt burkolat helyett javasolt természetes anyagú burkolatkialakítás. Anyaga lehet természetes kő, bazalt.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Pázmánd belterület

A térségre jellemző homlokzatkialakítás az építészeti emlékként fennmaradó épületállomány alapján állapítható meg. A családi házak nagy többségben a XX. század közepe felé épült „népi” elterjedésű kocka házak. A homlokzatkialakításkor javasoljuk, hogy az utcafronton a hagyományos arányrendszerre törekedjünk. Alap vakolatszín a fehér és különböző pasztell- és földszínek.

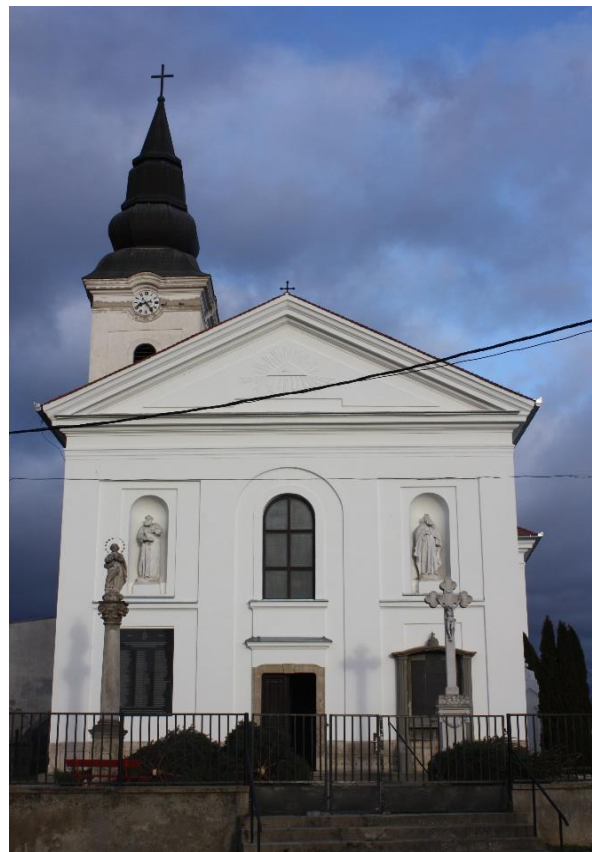
Pázmánd kertes területei

A település déli részén elterülő présházak egyszerű, díszítetlen oromzattal néznek az utca vagy a szőlőtőkék felé. A jellemzően fehér és világos színű homlokzatot sötét színű cserép egészíti ki. Javasolt az alap vakolatszín, a fehér és különböző pasztell- és földszínek alkalmazása.

RÉSZLETEK

Az építészeti részletek szép formálása a népi építészet jellegzetessége volt. A településen uralkodó környezettudatos gondolkodás egyes épületeken is visszaköszön. Többek között számos helyen figyelhetők meg napelemek az épületek tetején. Az egyes köztéri építmények vagy az udvarban lévő tárgyak is az összkep egységét képezik. Többek között a községben található vízimalom is. Építészeti szempontból kiemelendő a műemléki oltalom alatt álló római katolikus templom. Továbbá említést érdemel a helyi tűzoltóság oromzatán megjelenő Szent Flórián szobor, a tűzoltók védőszentje.

MAI PÉLDÁK

Meglévő épület felújítása a településkarakterbe illeszkedően

Hagyományos parasztház felújításoknál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze az eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokzaton lévő két kis, osztott faablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt, betekintés elleni védelemnek inkább zsalutábla, vagy zsalugáter kialakítása javasolt.

Esetleges energiahatékonysági korszerűsítés esetén a fehér színű nyílászárók helyett célszerű barnás árnyalatú, fa szerkezetek beépítése.

A hagyományalapú fejlesztés ott kifejezetten ajánlott, ahol még a településkép őrzi egykori képét. A hagyományokat tisztelő felújítások szép példákat eredményezhetnek.

UTCÁK, TEREK

A település közterei rendezettnek mondhatók. A házak előkerttel csatlakoznak az utcához, ahol az út mellett szintén zöldfelület található. A település gondozott előkertjei a településkép meghatározói.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezések elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő, mivel ezek zavaró hatással lehetnek a település egységes utcaképeire. Inkább az oldalhomlokzatra tervezzük ezeket a berendezéseket.

A képen példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, beleolvad a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részeken a színes fényreklám helyett a hagyományos cégek elhelyezése javasolt. A településen működő pincészetek, boráriumok és vendégházak számára ajánlott cégek:

A mai reklámfelületek méretükben és színvilágukban teljesen eltérnek a környezetüktől. Feltűnésükkel elnyomják a helyi települési összképet és hangulatot. A színes reklámtáblák és fényreklámok kerülendők, mert nem illenek bele a környezetbe.

IMPRESSZUM

PÁZMÁND KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

HONLAPCÍM: www.pazmand.hu/

E-MAILCÍM: polghiv@pazmand.hu

CÍM: 2476 Pázmánd, Fő utca 80.

TELEFON: 06-22/238 005

POLGÁRMESTER: dr. Virányiné dr. Reichenbach Mónika

FŐÉPÍTÉS: Farkas István

FŐÉPÍTÉS E-MAILCÍME: pazmand@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián

SZÖVEG: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Dinnyés Magdolna, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit, Pintér Réka, Sághegyi Adél Laura

FOTÓ: Farkas István, Sárdi A. Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

Pázmánd, 2018. január 15.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét pozitív irányban módosíthatja.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!